

Erityistarpeisin henkilön suun terveydenhuolto - erityispätevyyden portfolio

Erityistarpeisin henkilön suun terveydenhuolto - erityispätevyys muodostuu seuraavista osioista:

Kurssimuotoinen koulutus 160h
Käytäntöön perehtyminen sisältäen potilaspäiväkirjan 50 potilaan osalta
Portfolio
Kirjallinen kuulustelu

Portfolion täyttäminen

Portfoliossa kohdat 1-5 täytetään (kohdat 1,4 ja 5 yhdessä perehdyttämisestä vastaavan ohjaajan kanssa) ja toimitetaan erityispätevyydestä vastaavalle toimikunnalle. Ohjaajan tulee olla ylemmän korkeakoulututkinnon suorittanut erityistarpeisin henkilön hoitoon perehtynyt asiantuntija.

1. Hakijan henkilötiedot, ohjaajan tiedot

Nimi	
Henkilötunnus	
Osoite ja puhelin	
Sähköposti	
Ohjaaja (tutkinto ja työpaikka) sekä sähköposti	
Päivämäärä sekä hakijan ja ohjaajan allekirjoitukset	

2. Hakijan pohjakoulutus (hakemuksen kannalta oleellinen)

Tutkinto	Suorituspaikka	Vuosi

3. Työkokemus

Tehtävänimike	Työnantaja/ Vastaanotto	Ajankohta

4. Käytännön perehtymisen suunnitelma sekä toteutus

Erityistarpeisella henkilöllä tarkoitetaan sellaista erityisryhmään kuuluvaa henkilöä, jonka suun terveyden ja sairauksien hoidossa tarvitaan monipuolisen kliinisen työkokemuksen lisäksi syventävää moniammatillista osaamista älyllisestä kehitysvammaisuudesta, kehityksellisistä tai hankituista neuropsykiatrisista häiriöistä (autismikirjo, ADHD, Touretten syndrooma, oppimisvaikeudet ja kehityksellinen kielihäiriö, aivovamma) tai hoitoa merkittävästi hankaloittavasta psyykkisestä sairaudesta (skitsofrenia, masennus, ahdistuneisuushäiriöt, mielialahäiriöt, persoonallisuushäiriöt, aivojen toimintahäiriöihin liittyvät psyykkiset oireyhtymät).

Erityistarpeiseksi potilaaksi katsotaan myös henkilö, jolla on tavanomaista hoitoa rajoittava tai apuvälineiden käyttöä edellyttävä fyysinen vamma.

Erityispätevyyteen vaaditaan vähintään kahden vuoden mittainen kliininen työkokemus, josta 12 kk kokoaikaista erityistarpeisten potilaiden hoitoa vastaavaa (vähintään 30 h/ viikko) sekä - Potilaspäiväkirja 50 potilaan kokonaishoitojaksosta, sisältäen jatkohoitosuunnitelman, omahoidon ohjauksen (mielellään myös asumisyksikön henkilöstölle/ hoitavalle omaiselle). Moniammatillinen yhteistyö muun terveydenhuollon ja sosiaalitoimen kanssa (koko- tai osa-aikainen työskentely yhdessä tai useammassa jaksossa). Esimerkiksi oraalimotoristen häiriöiden hoito ja kuntoutus moniammatillisena tiimityönä (suunterveyden näkökulma) ja kehitysvammalääkärin moniammatillisen työryhmän työskentelyn seuraaminen ja raportointi

Käytäntöön perehtymistä voi kartuttaa ohjaajan ja erityispätevyydestä vastaavan työryhmän kanssa laaditun yksilöllisen suunnitelman mukaan monilla eri tavoilla. Työkokemus voi koostua esimerkiksi kliinisestä vastaanottotyöstä, johon sisältyy erityistarpeisen potilaan hoitosuunnitelma ja omahoidon toteuttamisen suunnitelma, joka on laadittu yhteistyössä potilaan ja häntä hoitavien sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten tai omaisten kanssa.

Perehtyminen voi käsittää myös asiantuntijana toimimista, luentojen valmistelua (yksi luento kerryttää tuplamäärän käytäntöön perehtymistunteja, esim. 45 min luento, tuntikertymä 1 t 30 min).

Työskentely voi olla myös osa-aikaista ja/tai käsittää useampia jaksoja.

Mikäli käytäntöön perehtymiseen tulee oleellisia poikkeamia alkuperäisestä suunnitelmasta, tulee erityispätevyydestä vastaavalle toimikunnalle toimittaa tätä koskeva uusi suunnitelma ohjaajan lausuntoineen.

Työnantaja/ Vastaanotto	Suunniteltu perehtyminen: Ajankohta sekä tuntimäärä	Toteutunut perehtyminen: Ajankohta sekä tuntimäärä	Toteutunut perehtyminen muutettuna täysipäiväiseksi toiminnaksi (kk)
Toteutunut perehtyminen yhteensä kuukausissa			

5. Koulutussuunnitelma sekä suoritettu koulutus

Erityispätevyyteen johtava kurssimuotoinen koulutus (yhteensä 160 tuntia, noin 6 opintopistettä) käsittää kaikilta vaadittavan runkokoulutuksen (60 tuntia) sekä valinnaisen koulutusosuuden (100 tuntia).

Kurssimuotoinen runkokoulutus (60 h)

Kurssimuotoinen kaikilta vaadittava koulutus on laajuudeltaan 60 tuntia ja sen tulee sisältää vähintään 8 tuntia kultakin seuraavalta osa-alueelta sekä yhteen alan kansainväliseen koulutukseen osallistumisen. Mikäli kurssimuotoista koulutusta ei kyseisestä aiheesta järjestetä, voi ohjaajan kanssa sopia omatoimisesta alan kirjalliseen materiaaliin perehtymisestä vaadittua tuntimäärää vastaavasti:

-Erytistarpeisen henkilön (esim. älyllinen kehitysvammaisuus, kehitykselliset tai hankitut neuropsykiatriset häiriöt tai psyykkiset sairaudet) diagnoositaustat ja perinnöllisyyslääketiede

-Kivunhoidon perusteet, analgesia ja anestesia

-Lääkehoidon perusteet

-Erityistarpeisen henkilön huomioon ottaminen suun terveydenhoidossa sekä erityispiirteet suussa. Suun terveydenhoidon toimenpiteiden erityispiirteet erityistarpeisilla potilailla
 Erityistarpeiset potilaat sosiaali- ja terveydenhuollon järjestelmissä (kunnat ja hyvinvointialueet)
 Kongressiehdotukset: IADH:n tai NFH Nordenin kansainväliset koulutustapahtumat.
 Luentokieli molemmissa englanti.

Koulutuksen nimi	Järjestäjä	Osa-alue	Ajankohta	Kesto tunteina	Toteutunut (x)

Kurssimuotoinen valinnainen koulutus (100 h)

Koulutus on laajuudeltaan 100 tuntia, ja se voi sisältää opintoja yleisemmin erityistarpeisten potilaiden diagnosoinnista, ongelmien taustoista ja hoitomahdollisuuksista. Valinnaiseen koulutukseen voidaan myös hyväksyä tutustumiskäynti ulkomaiseen valtakunnalliseen erityistarpeisten potilaiden hoito- ja asiantuntijakeskukseen.

Esimerkkejä valinnaiseen koulutukseen mahdollisesti sopivista opinnoista:

- Ilokaasuhammashoito
- Hampaiden ja suun kasvu ja kehitys sekä kehityshäiriöiden teoreettinen tausta ja hoitomahdollisuudet
- Oraalimotorinen kuntoutustoiminta, motoriikan merkitys purennan kehityksessä
- Psykologinen näkökulma erityistarpeisen potilaan kohtaamiseen ja hoitoon
- Vuorovaikutuksen ja kommunikoinnin tukimenetelmät (esim. viittomat, kuvakommunikointi)

Koulutuksen nimi	Järjestäjä	Osa-alue	Ajankohta	Kesto tunteina	Toteutunut (x)

8. Ohjaajan arvio, Liite

Erityispätevyyttä haettaessa tulee käytännön perehtyminen ja kurssimuotoinen koulutus olla suoritettuna viimeksi kuluneiden kahdeksan vuoden aikana, eikä erityispätevyyskuulustelun suorittamisesta saa olla kulunut yli neljää vuotta ja portfolio täytettynä. Hakemukseen liitetään ohjaajan arvio, kuinka perehtymistä varten laadittu suunnitelma on toteutunut ja perehtymisen tavoitteet saavutettu.

9. Potilaspäiväkirja, Liite

Potilaspäiväkirjaan kirjataan tiedot 50 potilaan kokonaishoitojaksosta. Jokaisen potilaan osalta kirjataan:

- ikä ja sukupuoli
- perusdiagnoosi
- suun terveyden alkutilanne
- hoitosuunnitelma
- hoidon toteutus ja käyntien lukumäärä
- omahoidon ohjaus
- jatkohoitosuunnitelma

Potilaspäiväkirjan voi toteuttaa esim. excel-taulukkona.

Erityispätevyyskuulustelu

Erityispätevyyskuulustelu järjestetään kaksi kertaa vuodessa Hammaslääkäriliiton toimistolla. Kuulusteluista ilmoitetaan Hammaslääkäriliiton verkkosivuilla.

Kuulusteluvaatimukset (viimeisin painos/ voimassa oleva lainsäädäntö)

1. Arvio, Aaltonen, Lähdetie: Kehitysvammainen potilaana (Duodecim)

2. Terveystieteiden laitos 30.12.2010/1326 <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101326>

3. Sosiaalihuoltolaki 30.12.2014/1301

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141301>

-Kuulusteluvaatimuksissa huomioidaan 1.1.2023 voimaan tuleva laki terveydenhuoltolain muuttamisesta 581/2022 <https://finlex.fi/fi/laki/alkup/2022/20220581> sekä lausunnoilla on ollut Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi terveydenhuoltolain ja sosiaalihuoltolain muuttamisesta. Lausuntopyyntönumero: VN/28312/2021. (Vastausaika päättynyt 1.8.2022.). Tehdään lainsäädäntömuutosten edellyttämät korjaukset sekä eräitä tarkennuksia ja rajauksia kuulusteluvaatimuksiin.

4. Laki kehitysvammaisten erityishuollosta 23.6.1977/519, erityisesti itsemääräämisoikeutta koskevat kohdat:

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1977/19770519#L3a>

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1977/19770519#L3aP42j>

5. Lehtonen, Lohiniva-Kerkelä, Pahlman: Terveystoiminta (Talentum Pro)
  - Mielenterveyslaki sivut 83-98
  - Potilaan oikeudet sivut 161-208
6. Koch G & Poulsen S: Pediatric dentistry - A clinical approach. (Munksgaard)
  - Children with chronic health conditions, implications for oral health (17 sivua)
  - Dental care for the child and adolescents with disabilities (16 sivua)
  - Ethics in pediatric dentistry (6 sivua)
7. Welbury R: Paediatric dentistry. (Oxford)
  - Childhood impairment and disability (23 sivua)
8. Raivio K & Siimes MA: Lastentaudit (Duodecim)
  - Vammaisen lapsi (4 sivua)
  - Neurologiset ongelmat (11 sivua)
  - Poikkeava kasvu (13 sivua)
9. Haapanen Kuolaava lapsi 2008: Suun motorikan ongelmien hoito
10. Haavio, Autti-Rämö, Murtomaa, Sillanpää: Oraalimotoriset häiriöt ja kuntoutus 2006

Suositeltavaa lukemista

Fiske-Dougall-Lewis: A clinical guide to Special Care Dentistry (British Dental Journal)

- Access
- Communication
- Consent and capacity
- Education
- Safety
- Special care dentistry for young people
- Seamless care for people in the middle years (1)
- Seamless care for people in their middle years (2)
- Services for older people

Pedro Diz Dios and Navdeep Kumar: A Practical Approach to Special Care in Dentistry (Wiley Blackwell)

Lehdet (soveltuvin osin kolmen viimeisimmän vuoden ajalta)

1. Pediatric Dentistry
2. International Journal of Paediatric Dentistry
3. Suomen Hammaslääkärilehti
4. Suomen Lääkärilehti
5. Käypä hoito -suositukset